



Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen lapsen oikeuksien sopimuksen näkökulmasta

Esa Iivonen, johtava asiantuntija, MLL
Lapsi yhteisössä – yhteisö lapsessa –webinaari
25.4.2023

MLL

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN

YK:n lapsen oikeuksien sopimus

- **Yleissopimus lapsen oikeuksista** (LOS) hyväksyttiin pitkän valmistelun jälkeen YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989.
- LOS tuli Suomessa voimaan vuonna 1991. Se velvoittaa kaikkia julkisen vallan toimijoita, kuten valtiota, kuntia ja hyvinvointialueita.

Sopimusteksti https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

Lapsiasiavaltuutetun sivuilla LOS:sta <https://lapsiasia.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus>

Lapsenoikeudet.fi-sivuilla LOS:sta <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/>

Kansallisen lapsistrategian oikeudellinen perusta

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162242>

Lapsen oikeuksien sopimus edellyttää aktiivista toimeenpanoa

- Jokaisen sopimusvaltion on ryhdyttävä **kaikkiin tarpeellisiin** lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin **toimiin**, kuten voimavarojen osittamista, sopimuksessa tunnustettujen **oikeuksien toteuttamiseksi**.
- LOS:n soveltamisessa on otettava huomioon ihmisoikeuksien **jakamaton ja toisistaan riippuva luonne**.
- Eri oikeudet liittyvät toisiinsa ja täydentävät toisiaan.

Varhaislapsuuden erityinen merkitys

- YK:n lapsen oikeuksien komitea korostaa, että **varhaislapsuus** on kriittinen ajanjakso lasten oikeuksien toteutumisen kannalta.
- Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 7 Lapsen oikeuksien täytäntöönpano varhaislapsuudessa <https://lapsiasia.fi/yleiskommentit>
- Lapsen oikeuksien komitea on huolissaan siitä, että valtiot eivät ole riittävästi kiinnittäneet huomiota **pienten lasten oikeuksien toteutumiseen**.
- Lapsen oikeudessa varhaiskasvatukseen ei ole kysymys vain varhaiskasvatuksen saatavuudesta vaan myös sen **sisällöstä**.

Varhaiskasvatus ja lapsen oikeuksien sopimus LOS:n yleisperiaatteet

- **Syrjimättömyys (2 artikla)**
- **Lapsen edun ensisijaisuus (3 artiklan 1 kappale)**
- **Lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen (6 artikla)**
- **Lapsen oikeus tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen (12 artikla)**

Lapsen oikeus syrjimättömyyteen (LOS 2 art.)

- Lapsen oikeudet tulee taata kaikille lapsille.
- **Lasta ei saa syrjiä** esimerkiksi hänen tai hänen vanhempiansa ominaisuuksien perusteella. Tämä tulee huomioida niin lapsen oikeudessa varhaiskasvatukseen kuin varhaiskasvatuksen sisällössä.
- **Syrjintäkielto ei ole vain passiivinen velvollisuus, joka kieltää kaikenlaisen syrjinnän, vaan se edellyttää aktiivisia toimenpiteitä eriarvoisuuden korjaamiseksi.**



Lapsen edun ensisijaisuus (LOS 12 art.)

- Lapsen etu tulee arvioida ja ottaa ensisijaisena periaatteena huomioon niin yksittäistä lasta, lapsiryhmää kuin yleisesti lapsia koskevissa toimissa.
- Yksittäistä lasta koskeva päätös/toimi = **lapsen edun arviointi**
- Lapsiryhmää tai yleisesti lapsia koskeva päätös/toimi = **lapsivaikutusten arviointi**
- YK:n lapsen oikeuksien komitea on antanut lapsen edun ensisijaisuutta käsittelevän yleiskommentin (nro 14). Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentit <https://lapsiasia.fi/yleiskommentit>



Lapsen oikeus kehittymiseen (LOS 6 art.)

- Kehittyminen **kokonaisvaltainen käsite**, johon kuuluvat kaikki lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet. Kehittyminen tulee ymmärtää **laajassa merkityksessä** käsittäen niin fyysisen, henkisen kuin sosiaalisen kehityksen.
- Kyse ei ole vain lapsen kehityksen varmistamisesta kohti aikuisuutta vaan myös parhaiden mahdollisten olosuhteiden järjestämisestä lapsen nykyistä elämää varten.
- Varhaiskasvatus perustuu kokonaisvaltaiseen näkemykseen lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta.

Lapsen oikeus tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen (LOS 12 art.)

- Lapsen on saatava vapaasti ilmaista näkemyksensä. Näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.
- **Lapsen näkemykset tulee kuulla ja ottaa huomioon kaikissa häntä koskevissa asioissa, myös lapsen edun arvioinnissa.**
- Lapsen oikeuksien komitea korostaa 3 artiklan 1 kappaleen ja 12 artiklan välistä erottamatonta yhteyttä. **Lapsen etu ja lapsen oikeus tulla kuulluksi liittyvät toisiinsa ja täydentävät toisiaan.**

Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 12 Lapsen oikeus tulla kuulluksi

<https://lapsiasia.fi/yleiskommentit>



MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Varhaiskasvatus ja lapsen oikeuksien sopimus

Suojelu ja huolenpito sekä määräysten noudattaminen

- Lapsen oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään **suojeluun ja huolenpitoon** ottaen huomioon hänen vanhempiansa oikeudet ja velvollisuudet (3.2 art.)
- Lasten huolenpidosta **palveluissa noudatetaan viranomaisten antamia määräyksiä**, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa (3.3 art.)

Kehittyvät valmiudet, mielipiteen-, ajatuksen-,
omantunnon- ja uskonnonvapaus, oikeus saada tietoa
median välityksellä sekä vähemmistöjen oikeudet

- Lapsen **kehittyvien valmiuksien** tukeminen (5 art.)
- Lapsella on oikeus **ilmaista vapaasti mielipiteensä** (13 art.)
- **Ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus** (14 art.)
- **Oikeus saada tietoa median välityksellä** (17 art.) ja suojelu haitallisilta mediasisällöiltä
- **Vähemmistöön tai alkuperäiskansaansa kuuluvien lasten** oikeus omaan kulttuuriin, uskontoon ja kieleen (30 art.)



Varhaiskasvatus ja lapsen oikeuksien sopimus

Vanhempien tukeminen ja lapsen oikeus terveyteen

- **Vanhempien ensisijainen vastuu, vanhempien tukeminen ja lastenhoitopalvelujen tarjoaminen (18 art.)**
- **Lapsen oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan sekä vanhempien ja lasten tukeminen siinä (24 art.)**

Varhaiskasvatus ja lapsen oikeuksien sopimus

Lapsen oikeus koulutukseen

- Jokaisella lapsella on oikeus saada **opetusta** (28 art.)
- Varhaiskasvatus tukee lapsen oppimista ja kouluvalmiuksia ja sillä on tärkeä tehtävä koulutuksellisten oikeuksien edistämisessä.

Varhaiskasvatus ja lapsen oikeuksien sopimus

Lapsen koulutuksen tavoitteet 1/2

- Lapsen **koulutuksen päämäärät** (29 art.)
- Lapsen koulutuksen tulee pyrkiä **lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen**
- Tavoite liittyy läheisesti lapsen oikeuteen mahdollisimman täysimääräiseen kehittymiseen (6.2 art.)

Varhaiskasvatus ja lapsen oikeuksien sopimus

Lapsen koulutuksen tavoitteet 2/2

- Ihmisoikeuksien kunnioittamisen kehittäminen
- Kunnioituksen edistäminen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja, lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omastaan poikkeavia kulttuureita kohtaan
- Lapsen valmistaminen vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa ymmärryksen, rauhan, suvaitsevaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kaikkien kansakuntien, etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyyden hengessä
- Kunnioituksen edistäminen elinympäristöä kohtaan

Varhaiskasvatus ja LOS - Oikeus lepoon, vapaa-aikaan, leikkiin, virkistystoimintaan, kulttuurin ja taiteisiin 1/2



- Lapsen oikeus **lepoon ja vapaa-aikaan**, hänen ikänsä mukaiseen **leikkimiseen** ja **virkistystoimintaan** sekä vapaaseen **osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin** (31 art.)
- Lapsen oikeuksien komitea korostaa, että 31 artikla on ymmärrettävä kokonaisvaltaisesti sekä sisältönsä puolesta että suhteessa koko sopimukseen.
- 31 artiklassa turvattujen oikeuksien toteutumisella on keskeinen merkitys lapsuudelle, lapsen oikeudelle parhaaseen mahdolliseen kehitykseen, selviytymiskyvyn edistämiselle ja muiden lapsen oikeuksien toteutumiselle.



Varhaiskasvatus ja lapsen oikeuksien sopimus

Oikeus lepoon, vapaa-aikaan, leikkiin, virkistystoimintaan, kulttuurin ja taiteisiin 2/2

- Leikki ja virkistystoiminta edistävät luovuuden, mielikuvituksen, itseluottamuksen sekä fyysisten, sosiaalisten, kognitiivisten ja emotionaalisten vahvuuksien ja taitojen kehittymistä.
- Luovalla leikillä ja tutkivalla oppimisella on huomattava merkitys lapsen hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle
- Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 17 lapsen oikeudesta lepoon, vapaa-aikaan, leikkiin, virkistystoimintaan, kulttuurielämään ja taiteisiin

<https://lapsiasia.fi/yleiskommentit>



Kiitos mielenkiinnosta!

esa.iivonen@mll.fi

Twitter @Esalivonen

www.mll.fi

